

Ministerie van Sociale Zaken en
Werkgelegenheid

Lange termijn strategie Kinderopvang en corona

Sectorplan COVID-19 voor
de kinderopvang

Dit sectorplan is tot stand gekomen in samenwerking met de volgende partijen:

- Belangenvereniging van Ouders in de Kinderopvang (BOinK)
- Brancheorganisatie Kinderopvang (BK)
- Branchevereniging Maatschappelijke Kinderopvang (BMK)
- BrancheVereniging Ondernemers Kinderopvang (BVOK)
- CNV
- FNV
- Ppink
- Stichting Nysa
- Stichting Voor Werkende Ouders (VWO)

Aanleiding

De afgelopen twee jaar heeft het coronavirus grote impact gehad op de kinderopvangsector. Lockdowns, het bieden van (24/7) noodopvang aan kinderen in een kwetsbare positie en kinderen van ouders werkzaam in cruciale beroepen, onzekerheid over de impact van het virus op de pedagogisch professionals en kinderen en hun ouders, (zelf)testen en vaccinaties. In combinatie met reeds bestaande personeelskrapte zijn het twee turbulente jaren geweest waarin de kinderopvang zijn flexibiliteit en veerkracht heeft getoond. Ondanks de crisis werden er elke dag weer honderdduizenden kinderen liefdevol opgevangen. Op deze manier heeft de kinderopvang een belangrijke bijdrage geleverd aan de crisisbestrijding in Nederland. Nog dagelijks zijn de gevolgen van COVID-19 zichtbaar. Er kan nog steeds sprake zijn van personeelsuitval waardoor de kinderopvang te maken kan krijgen met noodgedwongen sluitingen. Hierdoor kunnen kinderen thuis komen te zitten.

Om de kinderopvang zo lang mogelijk veilig (zowel waar het gaat om fysieke veiligheid als om sociaal-emotionele veiligheid) en verantwoord open te houden, komt het kabinet in samenwerking met de sectorpartijen uit de kinderopvang met een (middel)lange termijn strategie COVID-19. Mocht het virus weer opslaan en er (contactbeperkende) maatregelen nodig zijn dan wordt de kinderopvangsector (de sector) door middel van de (middel)lange termijn strategie op verschillende scenario's voorbereid. Binnen deze scenario's worden periodes met relatief lage viruscirculatie afgewisseld met periodes van relatief hoge viruscirculatie met mogelijk grote gevolgen voor de toegankelijkheid van de zorg. Onafhankelijk van in welk scenario we ons bevinden is het uitgangspunt om sectoren open te houden en schade te beperken door de wendbaarheid van sectoren te vergroten. Aan de hand van dit sectorplan voor de kinderopvang kan de sector zich voorbereiden op de verschillende scenario's en wordt een grotere voorspelbaarheid van beleid beoogt. Bovendien hopen wij op deze manier een meer sectorspecifieke invulling van adviezen en te nemen maatregelen te presenteren. De afgelopen twee jaar heeft de sector veel ervaring opgedaan met het opschalen en afbouwen van (contactbeperkende) maatregelen. Daarmee hoeft het wiel niet opnieuw uitgevonden te worden, maar kan er aan de hand van deze ervaringen worden ingezet op maatregelen die wenselijk en effectief zijn gebleken.

Een belangrijk uitgangspunt van het kabinet is dat in een eventueel scenario waarbij vanuit overheidswege sectoren (deels) gesloten moeten worden de kinderopvang onderop de stapel ligt. Al blijft er een kleine kans dat zich een scenario voordoet waarbij de samenleving op slot gaat en ook de kinderopvang door het kabinet gesloten kan worden.

In dit document zullen eerst de algemene kaders uiteen worden gezet om de sector in zijn algemeenheid beter voor te bereiden op de crisissituatie. In het schematisch overzicht lange termijn sectorplan kinderopvang en corona worden de verschillende concrete maatregelen voor elk van de vier scenario's uitgewerkt, zoals in het voorbeeldschema hieronder. Tot slot volgen nog een aantal opmerkingen bij het schema.

Scenario's en sectorplannen

De verwachting is dat het virus zich op de langere termijn zal ontwikkelen tot een verkoudheidsvirus dat weliswaar klachten geeft, maar niet langer tot grote drukte leidt in de ziekenhuizen (*scenario verkoudheid*). Het virus komt dan in een zogeheten endemische fase, momenteel is daar nog geen sprake van. Er is een aanzienlijke kans dat we komende jaren nog te maken krijgen met een ernstiger, griepachtig verloop. Dit kan tot zware belasting van de zorg leiden, zeker als het virus samenvalt met een stevig griepseizoen. Dit zogenoemde *griep+ scenario* wordt mogelijk afgewisseld met extra ervaringen door bijvoorbeeld een nieuwe variant die besmettelijker is en/of een onzeker of ernstiger ziektebeeld kent en/of afnemende immuniteit, waardoor er (tijdelijk) een hoog risico ontstaat op overbelasting van de zorg (*scenario continue strijd*). En tenslotte is er een kleine kans dat er een situatie ontstaat waarin een nieuwe variant zijn intrede doet met een zeer groot risico op zeer hoge sterfte, een *worst case scenario*.

In de brief aan de Tweede Kamer over Lange termijn aanpak Covid-19¹ worden vier scenario's genoemd waar sectoren zich op voor moeten bereiden. Deze vier scenario's zijn vertaald naar de effecten voor de kinderopvang. Om voorspelbaarheid en daarmee rust en continuïteit te creëren voor de sector wordt voor scenario's *verkoudheid*, *griep+*, *continue strijd* en *worst case scenario* een plan opgesteld waarin wordt aangegeven welke (facultatieve) basis-, voorzorgs- en/of contactbeperkende maatregelen kunnen worden genomen om de opvang veilig en verantwoord door te laten gaan.

Met dit sectorplan in de hand kunnen kinderopvangorganisaties en gastouders zich voorbereiden op de verschillende scenario's. Aan de hand van de maatregelen in het schematisch overzicht en de ervaringen die pedagogisch professionals de afgelopen twee jaar hebben opgedaan kunnen zij zelf draaiboeken uitwerken voor de scenario's. Zij worden daarbij opgeroepen om dit samen met de organisaties waar zij nauw mee samenwerken te doen. Dit geldt in het bijzonder voor BSO's en basisscholen.

Schematisch overzicht scenario's en sectorplan

Verkoudheid

Kinderopvang volledig open zonder maatregelen

Goede voorbereiding:

Draaiboeken ontwikkelen voor de scenario's 2, 3 en 4

Griep+

Kinderopvang volledig open met lichte (basis)maatregelen

- Basisregels
- Voorzorgsmaatregelen (facultatief)

Continue strijd

Kinderopvang volledig open met pakket maatregelen

- Basisregels
- Voorzorgsmaatregelen
- Contactbeperkende maatregelen

Worst case

Kinderopvang volgens vaste bubbels

- Basisregels
- Voorzorgsmaatregelen
- Contactbeperkende maatregelen
- Opvang in bubbels/cohorten

¹ Kamerstukken II 2021/22, 25 295, nr. 1834

Algemene kaders voor de lange termijn strategie kinderopvang en corona

Uitgangspunten van de crisisbeheersing en de rol van de kinderopvang:

- Het basisprincipe in het coronabeleid t.a.v. de kinderopvang moet zijn hoe we kinderen zo goed mogelijk kunnen beschermen - in brede zin - voor alle gevolgen van de pandemie. Als de gevolgen van het virus voor kinderen beperkt zijn, dan is het van groot belang voor de kinderen dat de kinderopvang open blijft.
- Kinderopvang is een belangrijke pijler voor (werkende) ouders en kinderen, met specifieke aandacht voor kinderen in een kwetsbare positie. Maatregelen in de kinderopvang hebben daardoor ook effect op andere sectoren en de omgeving van de kinderen.
- De sector geeft aan dat het beleid voor kinderen – en dus ook voor de kinderopvang –voorspelbaar en eenduidig moet zijn. Doelen zijn vooraf helder en transparant en er zijn niet te veel veranderingen te snel achter elkaar. Dit is van belang om jojo-beleid te voorkomen. Voor de vier scenario's zullen basisversies van de beslismomen en protocollen worden opgesteld, zodat zo snel mogelijk nadat de details bij de richtlijnen vanuit het RIVM beschikbaar zijn deze documenten met de sector kunnen worden gedeeld. Tevens blijft de informatiestroom naar de sector en ouders beperkt en overzichtelijk.
- De sector geeft aan dat ze behoefte heeft aan gelijke regels voor de sectoren en alle professionals die werken met kinderen van 0-12 jaar. Daarnaast geeft de sector aan dat er behoefte is aan goede afstemming op landelijk, regionaal en lokaal niveau tussen overheden, partijen uit de kinderopvang en het onderwijs.
- Op het moment dat er een noodzaak is om voorzorgs- of contactbeperkende maatregelen te nemen, geeft de sector aan dat het van belang is dat er voldoende aandacht is voor de mentale gezondheid van kinderen en pedagogisch professionals.
- In de kinderopvang worden ook kinderen die kwetsbaar zijn (bijv. een kwetsbare gezondheid) opgevangen. Om deze reden is er in alle scenario's aandacht voor de situatie van kinderen in een kwetsbare positie en pedagogisch professionals. Juist ook in de lichte scenario's is dit van belang.
- In de kinderopvang gelden de ventilatieregels conform de bestaande richtlijnen. In alle scenario's is er extra aandacht voor ventileren op de locaties.
- In de gastouderopvang kunnen voorzorgs- of contactbeperkende maatregelen anders uitwerken dan in de centrumopvang. Waar nodig kan hier flexibel mee worden omgegaan.

Communicatie: inspanningen vanuit de sector om naleving van (voorzorgs)maatregelen te bevorderen

Communicatiemiddelen ter naleving van de voorzorgsmaatregelen door de sector

De sector werkt met protocollen waarin voor ouders en pedagogisch professionals de geldende maatregelen en richtlijnen worden vertaald naar de context van de kinderopvang. Daarnaast is er vanuit BOinK een Beslisboom ontwikkeld om ouders en pedagogisch professionals te informeren over de regels wanneer een kind wel of niet naar de opvang mag. Vanuit de sector en de overheid zijn er posters ontwikkeld die kinderopvanglocaties kunnen gebruiken om ouders te informeren over de geldende maatregelen.

Schematisch overzicht lange termijn sectorplan kinderopvang en corona

In een zwaarder scenario zijn alle voorgaande maatregelen van toepassing plus de maatregelen die in het dan geldende scenario zijn opgenomen.

Verkoudheid

Kinderopvang volledig open zonder maatregelen

- De standaard hygiënemaatregelen in de kinderopvang zijn van kracht: Hygiënerichtlijn voor kinderdagverblijven, peuterspeelzalen en buitenschoolse opvang | RIVM.
- Houders zorgen voor een goede voorbereiding op de zwaardere scenario's
- Er is aandacht voor de positie van kinderen in een kwetsbare positie, voor pedagogisch professionals met een kwetsbare gezondheid en voor de mentale gezondheid van kinderen en pedagogisch professionals
- Waar nodig worden maatregelen getroffen voor goede ventilatie conform de geldende richtlijnen
- Voor medewerkers, ouders of kinderen met corona-angst wordt tijdig een plan opgesteld hoe hier het gesprek over aan te gaan

Voor de kinderopvang wordt aangesloten bij de algemeen geldende basismaatregelen. Op dit moment zijn de basismaatregelen: **handen wassen, hoesten en niezen in de elleboog, blijf thuis bij klachten en doe een (zelf)test, zorg voor voldoende frisse lucht en haal tijdig een vaccin, booster- of herhaalprik.**

Griep+

Kinderopvang volledig open met lichte (basis) maatregelen **Preventieplan**

Basisregels

Aandacht voor naleving basisregels:

- Handen wassen
- Geen handen schudden
- Hoesten in elleboog
- Thuisblijven bij klachten en een (zelf)test doen
- Ventilatie

Extra aandacht voor de positie van kinderen in een kwetsbare positie, voor pedagogisch professionals met een kwetsbare gezondheid en voor de mentale gezondheid van kinderen en pedagogisch professionals

Voorzorgsmaatregelen (facultatief)

Pedagogisch professionals

- (zelf)testen bij klachten
- Afhankelijk van het dan vigerende testbeleid hebben zij voorrang bij GGD teststraat

Ouders

- Één ouder brengt of haalt het kind

Kinderen

- Buitenspelen waar het kan

Continue strijd

Kinderopvang volledig open met pakket maatregelen **Interventieplan**

Basisregels

Strikte naleving basisregels:

- Griep+
- 1,5 meter afstand tussen volwassenen

Extra aandacht voor kwetsbare kinderen of professionals

Voorzorgsmaatregelen

Pedagogisch professionals

- (preventief) (zelf)testen cf. richtlijnen RIVM
- Houder stelt handelingsperspectief op hoe om te gaan met besmettingen op locatie

Ouders

- Dragen een mondkapje bij brengen/halen
- Doen een zelftest of brengen/halen kind niet zelf bij klachten

Kinderen

- V.a. 4 jaar blijven thuis met verkoudheidsklachten of doen een zelftest
- Als een zelftestadvies geldt in het primair onderwijs, doen kinderen uit groep 6, 7 en 8 tijdens schoolvakantie voor de bso een preventieve zelftest

Contactbeperkende maatregelen

Pedagogisch professionals

- Vergaderingen etc. digitaal

Ouders

- Overdracht is kort, met aandacht voor contact tussen opvang en ouder
- Looproutes op de locatie

Worst case

Kinderopvang open in bubbels **Noodplan**

Basisregels: alle eerder genoemde

Extra aandacht voor kwetsbare kinderen of professionals

Voorzorgsmaatregelen

Pedagogisch professionals

- Uit een risicogroep doen in overleg andere taken

Contactbeperkende maatregelen

Pedagogisch professionals

- Er komen zo min mogelijk externen in de locatie
- Alleen medewerkers voor het primaire proces in de locatie

Ouders

- Bij BSO brengen/halen op het plein

Kinderen

- Opvang waar mogelijk in bubbels/cohorten. Contacten tussen de verschillende basis/stamgroepen worden zoveel mogelijk beperkt.

Opmerkingen bij schematisch overzicht

- In een zwaarder scenario zijn alle voorgaande maatregelen van toepassing plus de maatregelen die in het dan geldende scenario zijn opgenomen.
- Alle maatregelen in dit schema zijn tussen maart 2020 en maart 2022 al eens of meerdere keren van toepassing geweest in de kinderopvang. Deze maatregelen zijn doorlopend op- en afgeschaald.
- Of de maatregelen in dit overzicht daadwerkelijk van toepassing zullen zijn is afhankelijk van hoe een eventuele nieuwe virusvariant zich ontwikkelt en welke adviezen/maatregelen vanuit het OMT en/of het RIVM van toepassing zullen zijn. Dit geldt bijvoorbeeld voor de maatregel van het zelftesten. Afhankelijk van een variant kan geadviseerd worden zelftesten preventief in te zetten of alleen bij klachten en voor pedagogisch professionals en kinderen die al dan niet gevaccineerd zijn. Ook kunnen er nog aanvullende de adviezen van het RIVM gelden voor specifieke doelgroepen zoals pedagogisch professionals die zwanger zijn of een kwetsbare gezondheid hebben.
- Vanwege de context van de gastouderopvang zijn niet alle maatregelen uit het schema van toepassing op de gastouderopvang. In de uitwerking van de maatregelen in het protocol Kinderopvang & COVID-19 zal t.z.t. worden aangegeven welke maatregelen van toepassing zijn voor de gastouderopvang.
- In scenario 4 vindt opvang indien mogelijk plaats in bubbels of zogenoemde cohorten. Afhankelijk van de context van de opvanglocatie worden kinderen zoveel mogelijk in de eigen groep opgevangen. Waar mogelijk wordt hierbij rekening gehouden met kinderen die op dezelfde school zitten of in dezelfde klas.
- Voor de BSO in het bijzonder geldt nadrukkelijk dat de maatregelen in het basisonderwijs ook gevolgen hebben voor de BSO. Dit geldt met name voor het rode scenario (scenario 4) in het sectorplan van het funderend onderwijs waarbij leerlingen voor de helft van de tijd onderwijs op school krijgen en voor de andere helft afstandsonderwijs. Scholen en BSO's wordt met klem verzocht om dit scenario samen uit te werken.
- Voorzorgs- en contactbeperkende maatregelen kunnen leiden tot uitval van pedagogisch professionals en daar-mee, in de bestaande arbeidsmarktkrapte, tot het sluiten van groepen of locaties met als gevolg dat kinderen en ouders thuis komen te zitten. Ook kan dit financiële gevolgen hebben voor houders, gastouders en ouders.
- Naast de vier scenario's in dit sectorplan is er een kleine mogelijkheid dat er een nieuwe virusvariant zich voordoet die grotere risico's met zich meebrengt voor de populatie in de kinderopvang. Afhankelijk van de ernst van de virus-situatie kan het kabinet de regie naar zich toetrekken en besluiten de opvang alleen open te houden voor specifieke doelgroepen zoals kinderen in een kwetsbare positie en voor kinderen van ouders die werkzaam zijn in een cruciaal beroep.
- Mocht deze situatie zich voordoen, dan is het voor het bieden van de noodopvang van belang dat er duidelijkheid is voor de sector over de cruciale beroepenlijst, welke beroepen en/of functies hier onder vallen en wie van deze uitzondering gebruik kan maken. Mogelijk kan afhankelijk van de ernst binnen dit scenario worden op- en afgeschaald in categorieën binnen de cruciale beroepenlijst als de continuïteit van de nood-opvang te kunnen waarborgen.

Dit sectorplan is een uitgave van:
Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Fotografie
Marieke Duijsters

Juni 2022

